

KÄRA FRAMTID,

VALMANIFEST FÖR ETT BÄTTRE SVERIGE. FÖR ALLA.

Socialdemokraterna
FRAMTIDSPARTIET

**ETT BÄTTRE SVERIGE.
FÖR ALLA.
VALMANIFEST 2014**

Till alla.

Socialdemokraterna
FRÅMTIDSPARTIET

ETT BÄTTRE SVERIGE. FÖR ALLA. VALMANIFEST 2014

Sid. 10

En ambitiös jobbpolitik.
För alla.

Sid. 24

En kunskapsburen framtid.
För alla.

Sid. 32

En pålitlig välfärd.
För alla.

Sid. 42

En rättvis värld är möjlig.

© Sveriges socialdemokratiska arbetareparti (SAP)

Valmanifest 2014

Grafisk form: Socialdemokraterna

Tryck: Åtta 45 Tryckeri AB

Upplaga: 100 000 ex.

ISBN: 978-91-532-0654-5

Stockholm 2014

ETT BÄTTRE SVERIGE. FÖR ALLA.

Sverige är ett bra land, men något håller på att gå sönder. Arbetslösheten är högre än när högerregeringen tillträdde. Kunskapsresultaten i skolan har sjunkit i sju år. Tillsammans kan vi vända utvecklingen, men då måste vi välja framtidsreformer och investeringar i fler jobb och en bättre skola istället för fortsatta skattesänkningar och mer vinstjakt i välfärden.

I valet den 14 september avgörs hur Sverige ska ta sig an de utmaningar och möjligheter som ligger framför oss. Hur ska vi som land möta klimatförändringar, en åldrande befolkning och globalisering? Ska många ungdomar även i framtiden gå arbetslösa, i stället för att jobba eller studera? Ska kunskapsresultaten i svenska skolan fortsätta att falla och skillnaderna mellan elever öka? Ska kvaliteten i vård och omsorg fortsätta att urholkas? Ska jämställdhet mellan kvinnor och män dröja ännu längre?

Socialdemokraterna söker svenska folkets mandat för att byta kurs för Sverige. Valet står mellan att fortsätta sänka skatterna – eller att investera mer resurser och personal i skolan, vården och omsorgen. Det står mellan att fortsätta passivt se på när ungdoms- och långtidsarbetslösheten växer – eller att investera i fler jobb.

Valet står också mellan två olika synsätt på hur vi bygger Sverige starkare. Ska vi fortsätta att låsa fast politiken i hårt hållna ideologiska block, eller ska vi samarbeta för att hitta de bästa lösningarna för Sverige?

Vi socialdemokrater är övertygade om att mer samarbete är det bästa för Sverige – mellan människor, mellan partier, över blockgränsen, mellan politik och näringsliv, mellan politiken och det civila samhället, och mellan stat och kommuner.

Socialdemokraternas uppgift de kommande fyra åren är att hålla samman Sverige. Därför sätter vi jobben först. Skapandet av fler jobb och aktiva insatser mot arbetslösheten går före allt annat. Jobben ska sättas främst i hela den ekonomiska politiken. Vi socialdemokrater tänker vidta de åtgärder som krävs och söka de allianser som är nödvändiga för att bryta arbetslösheten och få fler människor i arbete. Investeringar i skola, vård och omsorg går före skattesänkningar och privatiseringar. Ordning och reda i statsfinanserna är grunden för en stark välfärd. Reformerna ska genomföras på ett ansvarsfullt sätt. Underskottet i de offentliga finanserna ska minska så att Sverige når överskottsmålet över en konjunkturcykel.

Klyftorna som drar isär Sverige ska minska, mellan män och kvinnor, mellan storstad och landsbygd, mellan svenskfödd och invandrad, mellan rik och fattig och mellan gammal och ung. Varje människa behövs, och kan bidra. Ingen mår bra av att stå utanför. Därför krävs ett nytt samhällskontrakt. Den enskilde ska ges möjligheter, till utbildning och jobb, men också mötas av tydliga förväntningar.

UNDER DEN KOMMANDE MANDATPERIODEN SKA VI TA TYDLIGA STEG MOT SOCIALDEMOKRATERNAS LÅNGSIKTIGA MÅL:

- **Lägst arbetslöshet i EU.** Arbetslösheten har de senaste åtta åren ökat till 400 000 människor. Ungdomsarbetslösheten är nästan 25 procent. Det är dags för förändring. Vårt mål är att antalet personer som arbetar och antalet arbetade timmar i ekonomin ska öka så att Sverige når lägst arbetslöshet i EU 2020.

- **En skola i europeisk toppklass.** De svenska skolresultaten har sjunkit och är nu lägre än snittet i OECD inom samtliga mätta områden, matematik, läsförståelse och naturvetenskap. Det är dags för förändring. Vårt mål är att Sverige inom tio år har en jämlik skola som tillhör de fem bästa i EU.

- **Bättre vård och minskade klyftor.** I jämförelse med andra länder har kvaliteten i svensk sjukvård halkat efter. Inkomstklyftorna vidgas snabbare än i något annat OECD-land. Det är dags för förändring. Vårt mål är att inkomstklyftorna ska minska, genom investeringar i jobb och välfärd. De påverkbara hälsoklyftorna ska slutas inom en generation.

SÅ VILL VI SOCIALDEMOKRATER SKAPA ETT BÄTTRE SVERIGE. FÖR ALLA.

EN AMBITIÖS JOBBPOLITIK. FÖR ALLA.

För att hålla samman Sverige finns ingenting viktigare än att fler kvinnor och män finner ett jobb och att arbetslösheten minskar. Ett arbete betyder gemenskap och tillhörighet. Det märker många först när de inte längre kan säga ”jag går till jobbet” på morgonen. En egen lön är en källa till både frihet och möjlighet att få hyreskontrakt eller att köpa en bostad, att åka på semester och att förverkliga sina drömmar. Ett land med hög sysselsättning blir rikare, tryggare och öppnare. Klyftan mellan dem som har ett jobb och de 400 000 som står utanför kan bara överbryggas av högre sysselsättning.

Människors vilja till arbete är nationens främsta tillgång. Det är människor som utbildar barnen, håller upp kvaliteten i vården, bygger bilar och bostäder, kör bussar, skapar mode och musik, står i kassan, programmerar appar och bygger upp framtidens småföretag. Det är kvinnor och män som utnyttjar sina olika talanger, färdigheter, erfarenheter och kompetenser. Alla är i olika åldrar, med olika livserfarenheter, olika bakgrund, religion eller trosuppfattning, olika hudfärg, kön, könsidentitet eller sexuell läggning. Jobbpolitiken i Sverige måste börja ta sin utgångspunkt i människors vilja till arbete och utveckling.

För att driva på sysselsättning, tillväxt och välbefinnande finns ingenting viktigare än att näringslivet kan utvecklas och växa. Sverige har en fantastisk potential, men de senaste årens näringspolitik har präglats av ineffektiva åtgärder och för lite dialog med entreprenörer och företagsledare. Den borgerliga regeringens tilltro till att stora skattesänkningar skulle minska arbetslösheten har visat sig felaktig. Resultatet har istället blivit svag tillväxt och ökad arbetslöshet.

Politiken kan inte fatta beslut om nya jobb i den privata sektorn, det kan bara framgångsrika företag göra. Men politiken kan bidra till att nya jobb skapas, genom att investera klokt, stötta och underlätta för företag att växa. Vi vill se en helt ny näringspolitik där staten erbjuder entreprenörer stöd i de första svåra stegen att ta en idé till ett företag och anställa de första medarbetarna. Vi vill underlätta för små företag att expandera, hitta nya marknader och produkter. Vi vill finnas till för de medelstora företagen och erbjuda bättre hjälp i att vidga deras marknad till Norden, Europa och världen. Vi vill också föra löpande samtal med de största företagen om de strategiska vägval Sverige står inför.

Med ett starkt näringsliv och fler jobb i den privata sektorn skapas ökade skatteintäkter och bättre möjligheter att både förbättra skola och välfärd och ta oss an de stora framtidsfrågorna; globaliseringen, klimatet och framtidens finansiering av sjukvård och omsorg. Med en aktiv

och effektiv närings- och arbetsmarknadspolitik och investeringar i välfärden kan Sverige ta steg mot full sysselsättning. Ingen uppgift är viktigare för en socialdemokratiskt ledd regering.

Socialdemokraternas jobbstrategi vilar på tre ben. Vid sidan av en ny samverkansorienterad näringspolitik vill vi se ökade gemensamma investeringar i infrastruktur, bostäder, forskning och utveckling, klimatsmart teknik och hela Sveriges utveckling. Vi vill investera i fler anställda i skolan och vården, och möta generationsväxlingen i äldreomsorgen med fler jobb och en tryggad kompetensförsörjning. Det tredje benet är att förbättra utbildningen och matchningen i arbetsmarknadspolitik för att ge arbetslösa den kompetens som krävs för att kunna ta de jobb som uppstår. Regeringens arbetsmarknadspolitik har havererat. Samtidigt som vart femte rekryteringsförsök misslyckas, växer Fas 3 varje dag. Vi vill förändra arbetsmarknadspolitik och villkoren för Arbetsförmedlingen i grunden.

Alla människor behövs och ska ges möjlighet att försörja sig själva. Det krävs en ny politik för att skapa jobb eller utbildning också för personer med svag ställning på arbetsmarknaden. För att uppnå jämlikhet behöver alla inkluderas. Här kan sociala företag och andra delar av den sociala ekonomin bidra till fler arbetstillfällen.

UNDER NÄSTA MANDATPERIOD SKA JOBBPOLITIKEN LÄGGAS OM SÅ ATT SVERIGE KAN NÅ EU:S LÄGSTA ARBETSLÖSHET 2020. DÄRFÖR VILL SOCIALDEMOKRATERNA:

INVESTERA FÖR FLER JOBB

För att upprätthålla Sveriges konkurrenskraft på sikt krävs att vi gör nödvändiga investeringar. Vi ska investera i infrastruktur för fungerande transporter för varor och för att människor ska kunna pendla till jobbet, vi ska investera i nya bostäder för att människor ska kunna flytta till jobb och utbildning och vi ska investera för att möta klimatutmaningen.

- **Investera i bostäder.** Sverige behöver en nationell bostadspolitik. Fram till 2020 ska det byggas minst 250 000 nya bostäder. Det behövs fler hyresrätter som människor med vanliga inkomster kan efterfråga. Bostadsbristen kan bara lösas med fler bostäder, som ökar rörligheten på bostadsmarknaden. Vi vill därför införa en byggbonus för byggföretag som bygger små hyresrätter eller studentlägenheter. Vi vill också stärka kreditgivning- en för nybyggnation, genom att tillföra nytt kapital till SBAB. Vi vill investera en tillväxtmiljard för att stimulera Sveriges kommuner till att bygga mer. Miljonprogram- met ska moderniseras på ett socialt och miljömässigt hållbart sätt.

- **Investera i infrastruktur.** Vi vill modernisera och för- bättra den svenska infrastrukturen. Det kräver kraftfulla investeringar i att rusta upp och bygga ut järnvägsnätet, investeringar i strategiska infrastrukturprojekt som nya höghastighetsbanor, utbyggnad av tunnelbanan och an- nan kollektivtrafik och järnvägssträckor och vägar som är centrala för exportindustrin. Fordonsflottan ska bli fri från fossila utsläpp. Vi vill se en miljöbilsbonus för bilar med liten klimatpåverkan.

- **Åtgärda tågkaoset.** Sverige är ett stort glesbefolkat land som är helt beroende av bra infrastruktur och goda transportmöjlighet för människor och varor. Varje timma ett tåg står still eller blir försenat är en stor kostnad för samhället. Vi vill öka anslagen till underhåll och påskyn- da utbyggnaden av järnvägen. Underhållet av de svenska järnvägarna ska förstärkas.

- **Klara de svenska miljömålen.** Miljöarbetet har blivit eftersatt under de senaste åtta åren. Det kommer att krävas krafttag för att vi ska klara av att nå de mål som riksdagen har satt upp för Sverige. Därför vill social- demokraterna under den kommande mandatperioden investera en miljömålmiljard för att stärka det lokala en- gagemanget för att nå Sveriges miljömål. Arbetet med minskade klimatutsläpp, för en giftfri miljö och bättre havsmiljö ska prioriteras. Farliga ämnen måste bort ur barns vardag. Förskolor ska vara giftfria.

- **Minska utsläppen av växthusgaser.** Sverige ska år 2050 vara ett land som är oberoende av fossila bränslen. Ett klimatpolitiskt ramverk som leder till att utsläppen minskar med minst 90% till år 2050 jämfört med 1990 ska tas fram. Delmål för år 2030 och 2040 liksom sektorsvisa mål ska finnas med och årliga avstämningar av klimatmålen ska göras. Att utveckla morgondagens klimatsmarta lösningar kan bli en av konkurrensfördelarna för Sveriges näringsliv. Sverige ska, i samverkan med alla världens länder, vända den utveckling som bidrar till global uppvärmning.

- **Trygga energiförsörjningen.** För att klara både jobb och miljömål behövs investeringar i det svenska energisystemet. Sverige ska ha ett överskott av el. Bygg ut den förnybara energin. Vi vill främja investeringar i utbyggnad av förnybar energi. Vi vill se en blocköverskridande energiöverenskommelse.

- **Fler jobb i hela landet.** Sverige behöver en regional utvecklingspolitik. Vi vill investera i landsbygdsprogrammet för att bidra till att grundläggande service för näringsidkare finns på plats i hela landet. Investeringstöd ska leda till mer konkurrenskraftiga företag, och utbyggnad av bredband. Mobiltäckningen ska förbättras. Vi vill också stimulera fler innovationer på landsbygden, och främja besöksnäringens tillväxt. Vi vill lägga fast en långsiktig svensk livsmedelsstrategi för ekologisk och hållbar mat. Så skapar vi bättre förutsättningar för alla landsbygdens företag.

INVESTERA I AKTIV NÄRINGSPOLITIK - ÖKA EFTERFRÅGAN PÅ ARBETSKRAFT

För att öka efterfrågan på arbetskraft krävs en aktiv näringspolitik och samverkan mellan politik, näringsliv, akademi och arbetsmarknadens parter. Vi vill stärka hela innovationskedjan så att fler företag, innovatörer och entreprenörer lyckas utveckla sina idéer till framgångsrika produkter och tjänster. Många av framtidens jobb bygger på kreativitet och finns inom kulturen. Investeringar i kultur är ett gemensamt ansvar och har ett värde i sig.

- **Förbättra företagsklimatet.** Svenska företag ska ha bra möjlighet att föra en löpande dialog med politiska företrädare såväl lokalt och regionalt som på nationell nivå. Sverige kan bara upprätthålla sin position som stark industri och tjänstenation om vi har ett öppet klimat och förstår behovet av samarbete för jobb och tillväxt. Socialdemokraterna vill skapa ett bättre företagsklimat genom att minska arbetsgivarnas sjuklöneansvar, investera i exportfrämjande och att förbättra förutsättningarna för de små och medelstora företagen. Sverige behöver en nyindustrialiseringsstrategi.

- **Grunda ett nationellt innovationsråd.** De nationella insatserna för att stärka Sveriges forskning och utveckling måste motsvara de behov näringslivet har på den globala marknaden. För att säkra effektivitet och träffsäkerhet kommer vi att inrätta ett innovationsråd som leds av statsministern. Regionala utvecklingsråd knyts till det nationella innovationsrådet.

- **Investera i strategiska samverkansprogram.** Vi ska bana väg för nya innovationer, varor och tjänster på områden där Sverige kan hävda sig internationellt. Därför ska vi inom ramen för samverkansprogram frigöra resurser till utvecklingsprojekt inom de viktigaste framtidsbranscherna. Bland annat kommer program inrättas för att säkerställa svensk spetskompetens inom klimat-teknik och Life Science. Sverige ska ha en nationell strategi för innovationsupphandling.

UTBILDA FÖR RÄTT KOMPETENS - SVERIGE BEHÖVER ETT KUNSKAPSLYFT

Trots att Sverige har hög arbetslöshet har många arbetsgivare svårt att hitta personal. En fungerande utbildningspolitik och en effektiv arbetsmarknad är avgörande om vi ska kunna komma tillrätta med arbetslösheten. Vi vill göra omfattande satsningar inom skola, utbildning och ha en effektiv arbetsförmedling så att människor kan ta de jobb som finns och de nya som växer fram. Gymnasieutbildning har blivit en vattendelare på svensk arbetsmarknad. Därför krävs investeringar för att fler ska fullfölja gymnasiet.

- **Reformera arbetsförmedlingen i grunden.** En genomgripande förändring behövs för att säkerställa att de arbetslösa får möjlighet till kompetensutveckling som gör dem mer attraktiva på arbetsmarknaden – och dessutom hjälp att hitta rätt jobb. Den överdrivna regelstyrningen ska minska, och möjligheten till lokal samverkan öka.

Företag ska kunna vända sig till Arbetsförmedlingen med förtroende och få professionell hjälp med att rekrytera. Det måste också bli ett slut på den okontrollerade pengarullningen till verkningslösa åtgärder.

- **Införa Extratjänster för långtidsarbetslösa – avskaffa Fas 3.** Fas 3 är ekonomiskt oansvarigt och ett slöseri med människors tid och handlingskraft. Det finns meningsfulla uppgifter i kommunerna och i den ideella sektorn som behöver utföras och skapar värde i samhället. Därför vill vi investera i Extratjänster – riktiga jobb med riktig lön där den som jobbar också gör nytta.

- **Skapa en 90-dagarsgaranti för unga.** Ungdomsarbetslösheten är ett av vår tids allvarligaste problem. Vi vill sätta en gräns för hur länge unga får gå arbetslösa. Unga människors kompetens och kreativitet måste tas till vara för att de ska få en bra start på vuxenlivet, komma in i samhället fullt ut, och få de möjligheter som bara en egen lön kan ge – ta lån, skaffa bostad och bilda familj. Ingen ungdom ska vara långtidsarbetslös. Inom 90 dagar ska de ha ett jobb, en praktikplats eller gå en utbildning.

- **Investera i ett kunskapslyft.** Möjligheterna att ta igen en förlorad utbildning tidigare i livet har minskat. De stängda dörrarna begränsar människors möjligheter att utvecklas i arbetslivet. Under nästa mandatperiod vill vi genomföra ett nytt kunskapslyft med utbildningskontrakt för unga arbetslösa som saknar gymnasieutbildning, nya platser i yrkeshögskolan och vuxenutbildningen, och ett permanent yrkesvux.

- **Ge fler unga möjlighet att studera på högskola och universitet.** Allt fler unga söker till en högre utbildning. Men alldeles för många stoppas redan i dörren till högskolan. Sverige tappar nu i andel högskoleutbildade samtidigt som den kvalificerade globala konkurrensen tilltar. Vi vill istället öka antalet högskoleplatser i hela landet.

- **Høj kvaliteten i högskolan och öka närheten till arbetsmarknaden.** Kvaliteten i den högre utbildningen ska stärkas – i hela landet. Antalet lärarledda timmar ska öka, och kopplingen till forskningen stärkas. I varje program ska studenterna erbjudas ett moment som ger kontakt med framtida arbetsgivare. Vi vill införa relevanta sommarkurser som ett steg mot ett treterminssystem. Lärosätena ska erbjuda fler kurser och program anpassade till redan yrkesverksamma som vill fylla på sin kunskap.

- **Stärk forskningen och göra den mer jämställd.** Sverige ska vara en ledande kunskaps- och forskningsnation. Vi ska konkurrera med kunskap, innovationer och högt förädlingsvärde – inte med låga löner. Vi vill ge unga forskare bättre villkor. Forskning ska respekteras som den långsiktiga verksamhet det är. Därför bör forskningspropositioner ha ett tioårigt perspektiv. Högkvalitativ forskning vid varje lärosäte är viktigt för en bra undervisning. Andelen kvinnliga professorer ska öka, forskningsanslagen fördelas jämställt och jämställda lärosäten premieras.

UTVECKLA EN MODERN OCH JÄMSTÄLLD ARBETSMARKNAD

I dag är sysselsättningsgraden bland män betydligt högre än bland kvinnor. Samtidigt utför kvinnor en betydligt större del av det obetalda hemanarbetet. Det här håller inte. Kvinnor och män ska ha lika rätt och lika ansvar i familjeliv, yrkesliv och samhällsliv. Det kräver att omsorgen om barn och äldre fungerar bra.

Löneskillnaden mellan kvinnor och män är oacceptabel. Vi ska minska lönegapet. Den etniska diskrimineringen och diskrimineringen av människor med funktionsnedsättning i arbetslivet ska bekämpas.

Med tilltagande global konkurrens stiger kraven på omställning – både för företag och anställda. Den svenska modellen är mer relevant än någonsin. Genom att dela på riskerna kan vi tillsammans skapa trygghet för förändring. Företagens behov av att hantera svängningar i efterfrågan ska inte äventyra anställdas behov av trygghet eller leda till att människor utnyttjas.

- **Jämställda arbetsvillkor.** Kvinnor och män ska ha lika rätt till goda arbetsvillkor, såsom fast anställning, heltid och hälsosam arbetsmiljö. Lönediskriminering är oacceptabelt. Därför ska lönekartläggningar genomföras varje år. Alldeles för många jobb är kortvariga och osäkra. Vikariat staplas på varandra år efter år, sms-jobb, delade turer och påtvingade deltid skapar ohållbara arbetsvillkor

för den enskilde. Vi vill att heltid ska vara norm på hela arbetsmarknaden. Vi vill också lösa frågan om delade turer inom ramen för de centrala kollektivavtalen för alla som jobbar i kommuner, landsting och deras bolag. Huvudregeln i LAS om tillsvidareanställning ska återupprättas genom att missbruket av visstidsanställningar förhindras. Visstid ska bara tillåtas under två år inom loppet av en femårsperiod och anställningsformen ”allmän visstid” ska ses över. Svenska löner och villkor ska gälla för alla som jobbar i Sverige.

- **Reservera en tredje månad för vardera föräldern i föräldraförsäkringen.** Barn mår bra av att få en tidig och nära kontakt med sina föräldrar. Samtidigt lägger dagens ojämlika uttag av föräldraförsäkringen grunden för ett ojämlikt ansvar för barn och hushåll. Vi vill, som ett steg mot ett jämlikt uttag, reservera en tredje månad för vardera föräldern i föräldraförsäkringen. I samband med detta vill vi stimulera ett jämlikt uttag och avsätter en jämställdhetsmiljard för detta.

- **Förbättra arbetslöshetsförsäkringen.** När företag minskar sin bemanning ska de anställda inte bära hela ansvaret för företagets behov av anpassning. Därför vill vi förbättra a-kassan. Taket ska höjas så att den som tjänar 25 000 kronor i månaden får 80 procents ersättning, och ersättningsnivån ska vara 80 procent under hela ersättningsperioden. I takt med att arbetslösheten minskar och sysselsättningen blir högre skapas ett utrymme för ytterligare förstärkningar av arbetslöshetsförsäkringen.

- **Stärk arbetsmiljöarbetet.** Arbetsmiljön har försämrats på en rad områden – både inom industrin och i tjänstesektorn. Stress, tunga lyft och för lite inflytande över arbetssituationen orsakar ohälsa. Det förebyggande arbetsmiljöarbetet, tillsynsarbetet och arbetslivsforskningen ska stärkas.

EN KUNSKAPSBUREN FRAMTID. FÖR ALLA.

Kunskapsnivån i svensk skola måste höjas. När svenska skolelevs kunskapsresultat faller mest i hela OECD-området är det en tydlig signal: nu måste skolan prioriteras. Det får vara slut på experimenterandet med våra barn. Skattesänkningar, privatiseringar och vinstjakt har gått ut över kvaliteten, över kunskapsresultaten och över den jämlika skolan. Kvaliteten i skolan måste förbättras – för varje enskilt barns skull och för våra gemensamma framtidsutsiktens skull.

Skolan ska ge varje barn samma livsmöjligheter, inte vidga eller cementera samhällsklyftorna. Inget barn väljer själv sina föräldrar eller sina omständigheter. Därför vilar det moraliska ansvaret också på samhället för att säkerställa att varje barn får en skolgång som ger de kunskaper och de färdigheter som krävs för att leva ett bra liv, som medborgare och på framtidens arbetsmarknad.

Bara en jämlik skola kan leva upp till det kravet. Alla skolor ska hålla hög kvalitet. En skola där barn med olika bakgrund, förutsättningar, begåvningar och intressen samlas, där de samarbetar och lär sig överbrygga barriärer, ger de bästa resultaten för alla elever. Och den ger den bästa grunden för jämlika villkor och samman-

hållning i samhället när barnen har vuxit upp. Skolan ska ge en hög kunskapsnivå och måste därför aktivt arbeta mot fördomar, mobbning och rasism, och främja demokrati, jämställdhet och respekt för varje barns unika värde.

Sverige behöver en ny helhetssyn på kunskap och bildning. Folkbildningen med dess bildningssträvanden, och sitt fokus på det livslånga lärandet, ska utvecklas. När vart femte rekryteringsförsök misslyckas, när arbetskraftsbrist hotar i välfärden och när samhällets klyftor växer, är svaret ett kunskapslyft för hela Sverige.

UNDER NÄSTA MANDATPERIOD SKA KUNSKAPSRESULTATEN HÖJAS SÅ ATT SVERIGE INOM TIO ÅR HAR EN JÄMLIK SKOLA SOM TILLHÖR DE FEM BÄSTA I EU. DÄRFÖR VILL SOCIALDEMOKRATERNA:

INVESTERA I MINDRE KLASSER OCH TIDIGA INSATSER

Att få en lyckad start på skolgången är avgörande för varje elevs möjlighet att klara sina studier. För att vända skolresultaten krävs därför betydande investeringar i de första skolåren.

- **Investera i mindre klasser och fler speciallärare.** Det kommer att ge mer tid för varje barn, ökad studiero i klassrummet och högre kunskapsresultat. Det är under de första åren i skolan som grunden för framgång läggs. Det krävs tidiga insatser. Socialdemokraterna vill därför

göra klasserna mindre i lågstadiet, göra förskoleklassen för sexåringar obligatorisk samt utbilda och anställa fler speciallärare och specialpedagoger så att alla elever med behov av särskilt stöd kan få hjälp så snart de behöver det. Inget barn ska halka efter och alla barn ska ges möjlighet att springa före.

- **Inför maxtak på 15 barn i förskolan.** Barn som har gått i en förskola med hög kvalitet lyckas bättre i skolan. Detta gäller särskilt de barn som har föräldrar med en kort utbildning eller barn med tuffa uppväxtvillkor. För att höja kvaliteten i förskolan vill vi minska barngrupperna och införa ett maxtak på 15 barn för småbarnsgrupperna. Samtidigt vill vi utbilda 1 000 fler förskollärare årligen. Sveriges kommuner ska erbjuda barnomsorg på kvällar, nätter och helger.

INVESTERA I SKICKLIGA LÄRARE

Det enskilt viktigaste för elevernas resultat är att de möter skickliga och engagerade lärare som har bra förutsättningar att bedriva en god undervisning. För att höja kunskapsresultaten i den svenska skolan krävs att många ambitiösa och begåvade studenter väljer att utbilda sig till lärare, samt att vi klarar att behålla skickliga lärare i yrket.

- **Höj attraktiviteten i läraryrket.** Villkoren för lärarna måste förbättras, så att de får bättre förutsättningar att göra sitt jobb. De måste få tid för varje elev och för att

utveckla undervisningen. Under den kommande mandatperioden vill vi förbättra lärarnas villkor, minska deras administrativa börda, höja nivån på kompetensutvecklingen och utveckla karriärmöjligheterna. Framgångsrika lärare ska premieras och de skickligaste ska attraheras med högre lön till skolor som har tuffa förutsättningar. Vi vill se en nationell samling för att höja läraryrkets attraktivitet.

- **Höja kraven i lärarutbildningen.** Kraven för att komma in på lärarutbildningen ska höjas, både vad beträffar resultat i högskoleprov, betyg och test av lämplighet. Tempot i lärarutbildningen och kraven på studenterna ska höjas. Resurserna till lärarutbildningen ska öka så att studenterna kan få fler lärarledda undervisningstimmar. Nya vägar in i läraryrket ska öppnas. Akademiker och yrkesutbildade ska kunna läsa in den nödvändiga pedagogiska kompetensen på ett år. Civilsamhällets initiativ, som till exempel Teach for Sweden, ska stöttas för att attrahera fler grupper till läraryrket.

- **Stärka rektorerna som pedagogiska ledare.** För att bidra till högre kunskapsresultat behöver rektorerna ha tid att fokusera på sitt uppdrag som pedagogiska ledare. Idag överhopas rektorer av administration och ekonomi. Vi vill ge rektorerna bättre möjligheter att utvecklas i sitt pedagogiska ledarskap.

EN JÄMLIK SKOLA UTAN VINSTJAKT

Nu ökar skillnaderna i kunskapsresultat mellan elever och skolor. Vi vill se en sammanhållen skola som kompenserar för olika elevers bakgrund i stället för att förstärka klyftor. Samtidigt som skolan ska bli mer jämlik tänker vi säkerställa att de resurser som är avsedda för skolan också går till verksamheten.

- **Skapa en jämlik skola.** Svensk skola ska vara sammanhållen och likvärdig. Därför vill vi investera extra resurser i de cirka 200 skolor som har de tuffaste förutsättningarna. Elever i åk 6–9 som inte nått målen ska gå i obligatorisk sommarskola. Alla elever ska ha rätt till läxläsning. Skattesubventionen för dem som har råd att köpa privat läxhjälp, Läx-rut, ska avskaffas.

- **Stoppa vinstjakten i skolan.** Skolföretag ska inte kunna dra ned på undervisningskostnaden eller kvaliteten i undervisningen för att kunna göra vinst, och ingen skola ska ha ägarnas vinst som främsta syfte – det ska vara utbildning. Kommunerna ska ges ett avgörande inflytande över skoletableringarna, så att överetablering och segregation motverkas. Krav på långsiktighet i ägandet av skolor ska införas. Skolföretag ska öppet redovisa sin ekonomi och en offentlighetsprincip och meddelarfrihet ska råda för personalen.

- **Gör gymnasieskolan obligatorisk.** Utan gymnasiekompetens är det mycket svårt att komma in på dagens arbetsmarknad. Arbetslösheten bland de unga som inte avslutat gymnasiet är ungefär dubbelt så hög som bland dem som har det. Därför ska gymnasieskolan bli obligatorisk till 18 år. Alla gymnasieutbildningar ska vara minst tre år och ha en gemensam kunskapsbas som ger behörighet till högskolan. Vi vill att gymnasiets yrkesprogram utvecklas till yrkescollege, där arbetsgivare bidrar till att ungdomarna får den utbildning som efterfrågas på arbetsmarknaden. Vi vill göra det möjligt att efter avslutad gymnasieexamen ta studielån för att ta körkort.

- **Fritidshemmen ska bli en tydlig del av skoldagen.** Vi vill stärka kvaliteten med mer personal och större resurser. Fritidshemmens roll för att bistå med läxhjälp och stödja elevernas utveckling ska stärkas. Det är också angeläget att skolbarnomsorgen samverkar nära med föreningslivet så att barnen kan få ägna sig åt olika föreningsaktiviteter.

- **Investera i en rikare fritid för barn och unga.** Höga avgifter i idrotts- och kulturverksamhet försämrar möjligheten för många barn och unga att ta del av sådana aktiviteter. Vi vill investera i att barn och ungdomar får bättre möjligheter till och lägre avgifter för att delta i idrott, friluftsverksamhet och kulturskola.

EN PÅLITLIG VÄLFÄRD. FÖR ALLA.

Välfärden ska ge frihet och trygghet åt varje människa, så att vi alla kan färdas väl genom livet. Den trygghet som välfärden skapar gör att fler vågar sträcka sig längre; byta jobb, starta företag, flytta, skaffa barn eller börja studera. När välfärden inte fungerar är det oftast kvinnorna som får bära ansvaret för barn och äldre. Alla ska därför ha tillgång till välfärd av högsta kvalitet. När du är som svagast ska välfärden vara som starkast.

När välfärden fungerar väl och betalas efter bärkraft så håller den samman generationer, utjämnar livsvillkor och bidrar till tillväxt och utveckling. Det är grunden för det välfärdssamhälle som gjort Sverige unikt. Men åtta år av skattesänkningar, privatiseringar och nedmonterad sjukförsäkring har gjort att svensk välfärd inte längre håller tillräckligt hög kvalitet. Att över hundratusen människor, främst kvinnor, har tvingats gå ned i arbetstid eller slutat jobba helt för att i stället vårda anhöriga är en broms för samhällets utveckling.

Det måste bli ordning och reda i välfärden. Ingen ska behöva oroa sig för att barn, sjuka eller gamla blir bedömda utifrån lönsamhet. Människan ska gå före marknaden.

Den vinstjakt som pågår i välfärden måste stoppas. Riskkapitalister med kortsiktiga vinstintressen hör inte hemma i välfärden. Underprisade utförsäljningar och privatiseringar av välfärdsverksamheter som byggts upp med skattemedel är en stöld från Sveriges skattebetalare. Denna utveckling måste vändas.

I äldreomsorgen är bemanningen många gånger för låg. Vårdskandalerna har avlöst varandra. Äldre som bollas mellan akutmottagningar, korttidsboenden och hemmet far illa. Personalen vädjar om mer tid och resurser. I vården gör byråkrati och marknadsstyrning att en läkare kan tvingas ägna upp till två tredjedelar av sin tid åt annat än patientkontakter.

Allt fler ungdomar, särskilt unga kvinnor, mår dåligt och känner sig pressade och hetsade i dagens samhälle. Primärvården behöver förstärkas så att det blir lättare att få hjälp med ätstörningar, ångest eller depressioner. Psykiskt sjukas och funktionsnedsattas möjlighet till vård, boende, rehabilitering och sysselsättning måste stärkas. Vi vill höja ambitionsnivån inom psykiatri.

Sverige riskerar att få en välfärd byggd på låg grundtrygghet och välgörenhet. När våra gemensamma socialförsäkringar sviker tvingas allt fler människor att söka försörjningsstöd, vilket förutom att vara en tragedi för den enskilde, också belastar kommunernas ekonomi och försämrar kvaliteten i skola och omsorg ytterligare. Möjligheterna att köpa sig före i vårdköen – gräddfilerna, som

är sinnebilderna för en ojämlig sjukvård – blir fler. Vi vill förhindra en utveckling där privata försäkringar blir en förutsättning för trygghet och välfärd.

Vi socialdemokrater ser kulturen som en viktig del av välfärden. Konsten och kulturen är starka krafter som kan bidra till att skapa ett rikare samhälle att leva i. I en socialdemokratisk kulturpolitik är amatörkulturen och det professionella kulturlivet varandras förutsättningar. Det civila samhället skapar mötesplatser som är fredade från kommersiella lönsamhetskrav och möjliggör utveckling av demokratin. Därför vill vi socialdemokrater skapa goda villkor för civilsamhällets utveckling.

VÅRT MÅL ÄR ATT INKOMSTKLYFTORNA SKA MINSKA, GENOM INVESTERINGAR I JOBB OCH VÄLFÄRD. DE PÅVERKBARA HÄLSOKLYFTORNA SKA SLUTAS INOM EN GENERATION. DÄRFÖR VILL SOCIALDEMOKRATERNA:

INVESTERA FÖR HÖGRE KVALITET I VÅRD OCH OMSORG

Viktigast för kvaliteten inom skola, vård och omsorg är personalen och dess kompetens. Därför vill vi införa nationella kvalitetslagar med höga krav på bemanning som omöjliggör vinstuttag på bekostnad av välfärdens kvalitet, samtidigt som mångfald och valfrihet garanteras. Vårdkvaliteten ska också höjas genom att sjukvården tar till sig nya och moderna behandlingsmetoder.

- **Höj kvaliteten och stoppa vinstjakten i vård och omsorg.** Avknoppningar av verksamheter till underpris, skolkonkurser och vårdskandaler är uttryck för en alltför svag styrning av välfärdsverksamheterna. Vi ska ha krav på bemanning i välfärden. Privat verksamhet ska följa gällande regelverk och möta tydliga och ambitiösa bemanningskrav. Vi ska lagstifta mot försäljningar till underpris och säger nej till tvångs-LOV i äldreomsorgen. Offentlighetsprincipen och meddelarfriheten har bidragit till att missförhållanden i välfärden uppmärksammas. Vi kommer att ställa motsvarande krav på alla aktörer som verkar inom den skattefinansierade välfärden.

- **Öka resurserna i sjukvården.** Antalet anställda i kommuner och landsting har minskat under de senaste åren i förhållande till befolkningen i Sverige. Det påverkar personalens arbetsmiljö, men också kvaliteten i vården. Därför kommer en socialdemokratiskt ledd regering att investera i sjukvården.

- **Öka resurserna i äldreomsorgen.** Även äldreomsorgen har drabbats av sämre ekonomi när statsbidragen till kommunerna minskat i värde, och kostnaderna för försörjningsstöd har stigit. Sämre ekonomi går ut över det viktigaste som finns i en trygg omsorg: tid mellan personal och de äldre. Därför vill socialdemokraterna höja statsbidragen till kommunerna så att de kan vidta nödvändiga åtgärder för att höja kvaliteten. Vi vill också utveckla stödet till boenden för äldre.

- **Förbättra tillgängligheten inom cancervården.** Få besked är så omtumlande för den enskilda människan som att få diagnosen cancer. Allt för många tvingas vänta allt för länge med den oron innan behandlingen av sjukdomen kan påbörjas. Vi vill införa en garanti om att vårdbehandlingen ska påbörjas allra senast fyra veckor efter att diagnosen cancer har ställts.

- **Trygga förlossningsvården.** Bristen på personal är svår inom förlossningsvården. Den höga arbetsbelastningen kan få allvarliga konsekvenser för vårdkvaliteten. Vi kommer att utöka antalet utbildningsplatser på barnmorskeutbildningen.

- **Avskaffa gräddfiler i vården.** Med dagens lagstiftning kan patienter som har privata försäkringar gå före i vårdkön. Principen om att det ska vara behoven – och inte plånboken – som avgör när och vilken vård man får måste återupprättas. Därför vill vi avskaffa gräddfilerna i den offentligt finansierade vården.

LÅT PROFFSEN VARA PROFFS

Välfärden står inför stora pensionsavgångar. Samtidigt blir vår befolkning allt äldre, och behoven av vård och omsorg kommer att växa. Om fler unga människor ska välja att jobba i vården eller omsorgen, så måste villkoren för välfärdens anställda förbättras.

- **Större frihet för professionella medarbetare.** Yrkesgrupper som tidigare var självständiga professionella har på många ställen nedvärderats till detaljstyrda utförare på grund av överdrivet detaljerade uppföljningssystem och försök till varianter av marknadsprissättning. Teorierna om New Public Management, som var tänkta att effektivisera välfärden, har i många lägen byråkratiserat den. Vi vill tillsammans med de professionella utveckla styrmodeller som skapar större frihet för medarbetarna i den offentliga sektorn. Det frigör också resurser inom välfärden.

- **Investera i bättre arbetsmiljö i välfärden.** Arbetsmiljön måste förbättras för att välfärden ska vara en attraktiv arbetsplats. Den offentliga sektorn ska gå före och visa att en jämställd arbetsmarknad är möjlig. Delade turer ska bort och heltid och fasta anställningar ska vara norm inom vården och omsorgen.

- **Gör det möjligt för 32 000 unga att ta traineejobb i välfärden.** Fler unga behöver få upp ögonen för att vård och omsorg är en framtidsbransch. Vi vill därför erbjuda 32 000 unga människor möjligheten att utbilda sig och börja arbeta inom välfärden.

- **Utbilda fler till bristyrken inom vård och omsorg.** Antalet utbildningsplatser till bristyrken inom vård och omsorg ska öka. Vi vill erbjuda sjuksköterskor och undersköterskor studielön under specialistutbildningen för

att lösa bristen på specialistkompetens. Alla som jobbar i äldreomsorgen bör ges utbildning i demenssjukdomar och multisjukhet.

MINSKA KLYFTORNA

Socialdemokraternas uppgift de kommande fyra åren är att hålla samman Sverige. Inkomstklyftorna har vuxit snabbare i Sverige än i något annat OECD-land. Vi ska vända den utvecklingen Sverige behöver en politik för jämlikhet, med investeringar i jobb, skola och välfärd. Så tar vi gemensamt ett solidariskt ansvar för varandra och håller samman Sverige.

- **Sänk skatten för alla pensionärer.** Idag beskattas pensioner hårdare än lön. Det är en orättfärdig ordning. Den orättvisa straffskatten på pensionärerna ska avskaffas. Vi kommer att ta bort pensionärsskatten helt för pensioner upp till 12 000 kronor i månaden. Det motsvarar pensionen för en genomsnittlig kvinnlig pensionär. Senast när vi nått jobbmålet avskaffas klyftan helt.

- **Höj barnbidragen och underhållsstödet.** För att underlätta för barnfamiljer ekonomiskt och för att minska skillnaderna i inkomster mellan olika samhällsgrupper är barnbidragen viktiga. Vi vill höja barnbidragen och studiebidragen till gymnasister med 100 kronor per barn under nästa mandatperiod. För att förbättra ensamstående föräldrars ekonomi så vill vi höja underhållsstödet med 50 kronor per barn.

- **Förbättra sjukförsäkringen och ta bort stupstocken.** Sjukdomar drabbar alla. I ett fungerande välfärdssamhälle ska sjukdom inte innebära en stor ekonomisk stress. Många människor har farit illa av att bli utförsäkrade trots att de fortfarande är sjuka och får behandling. Sjukförsäkringen ska ge både ekonomisk trygghet och erbjuda rehabilitering. Ingen ska behöva teckna en kompletterande försäkring för att få ett rimligt skydd. På sikt vill vi höja taket i sjukpenningen till tio prisbasbelopp och i ett första steg vill vi höja det till åtta. Vi vill också att ersättningarna ska vara 80 procent under hela sjukdomsperioden och att den bortre tidsgränsen i sjukpenningen ska tas bort.

- **Minska hälsoklyftorna.** Klyftan mellan de grupper som har den bästa hälsan och de som har den sämsta har ökat under de senaste årtiondena. Världshälsoorganisationen uppmanar till en medveten politik för att sluta hälsoklyftorna inom en generation. Den utmaningen kommer vi att anta med en aktiv folkhälsopolitik. Vi kommer att utveckla en nationell handlingsplan för jämlik och jämställd hälsa.

- **Bekämpa brotten och brottens orsaker.** Den organiserade brottsligheten är ett allvarligt hot. Vi kan aldrig acceptera att den får fäste runt om i Sverige. Det ska råda nolltolerans mot gängkriminalitet. Nyrekryteringen av ungdomar till kriminella gäng måste motverkas med kraft. Brottsoffer ska få snabbt stöd, bra bemötande och ökad tillgång till upprättelse. Ingen ska behöva vara rädd för att anmäla brott eller vittna i rättegång. Fler

vardagsbrott måste klaras upp. Polisens effektivitet ska öka genom bättre ledning, metodutveckling och kompetensutveckling. Polisutbildningen reformeras och görs till högskoleutbildning. Kriminalvården måste bli bättre på att förhindra återfall i brott.

- **Mäns våld mot kvinnor måste bekämpas.** Förutsättningarna för kvinno- och brottsofferjourens stöd till våldsutsatta kvinnor ska förbättras. Fler sexualbrott måste klaras upp. Våldtäktslagstiftningen ska ses över och straffet för grova sexualbrott skärpas. Köp av sexuella tjänster utomlands ska kriminaliseras.

EN RÄTTVIS VÄRLD ÄR MÖJLIG.

Sveriges röst för fred, rättvisa och mänskliga rättigheter ska åter höras i världen. Vi vill göra mer för att sprida demokrati och frihet i världen. Vi tror på politikens möjligheter att åstadkomma förändringar, också över nationsgränserna.

Ett starkt internationellt kapital kräver att vi bygger fungerande demokratiska motviktter. Vi vill att globaliseringen ska tjäna alla. Fri och rättvis handel såväl som fackliga rättigheter är viktiga i kampen för global rättvisa. Sverige ska driva på för en global överenskommelse mellan arbete, kapital och samhälle.

Sverige ska använda sitt medlemskap i EU för att skapa fler jobb i Europa. Det är vår främsta prioritet. Vi vill dessutom att EU ska ta ett större ansvar för att motverka klimatförändringar, stärka löntagarnas rättigheter och vara en kraftfull aktör för fred och solidaritet i världen. Sverige ska gå före med en ambitiös biståndspolitik.

Rysslands annektering av Krim är ett folkrättsbrott. Destabiliseringen av Ukraina måste upphöra. Utvecklingen i vårt östra grannskap kommer att bli en av våra största utmaningar. Sverige ska verka för att EU axlar ett

större ansvar för säkerhet och utveckling, såväl globalt som i EU:s närområden.

Sveriges röst ska alltid vara klar och tydlig när mänskligt värde kränks. Mänskliga rättigheter, folkrätt, internationell nedrustning och kamp mot terrorism och massförstörelsevapen ska vara hörnstenar i svensk utrikespolitik. Därför vill vi se ett starkt och reformerat FN. Vår ambition är hög och därför ska vi aktivt driva Sveriges kandidatur till FN:s säkerhetsråd. Sveriges deltagande i FN-missioner ska öka.

Konflikterna i Mellanöstern – kriget i Syrien, Islamiska statens (IS) terrorvåld i Irak, Syrien och Libanon och konflikten mellan Israel och Palestina – är tydliga hot mot internationell fred och säkerhet. Civila drabbas dagligen av det upptrappade våldet. Den etniska rensningen måste stoppas. En socialdemokratiskt ledd regering kommer att aktivt söka bidra till fredliga lösningar som grundas på folkrätten.

Sveriges säkerhet byggs genom en aktiv utrikespolitik och militär alliansfrihet. Försvaret av Sverige börjar i Sverige. Det svenska försvaret och dess folkliga förankring ska stärkas och vår krisberedskap ska vara god. Vi vill stärka det nordiska försvarssamarbetet – inte minst det svensk-finska.

Den som är i behov av skydd ska få en fristad i vårt land. Alla ska ha rätt till en individuell och rättssäker prövning

av sina asylskäl. Alla Sveriges kommuner ska ta ett solidariskt ansvar för flyktingmottagandet. Samtidigt måste EU:s medlemsstater förmås att ta ett mer solidariskt ansvar.

UTRIKESPOLITIKEN SKA FORTSATT VARA BRETT FÖRANKRAD I SVERIGE. SVERIGE SKA ÅTER BLI EN STARK RÖST I VÄRLDEN FÖR FRIHET, FRED, MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER OCH SOLIDARITET. UNDER MANDATPERIODEN VILL SOCIALDEMOKRATERNA:

- **Utveckla det internationella samarbetet – stärk FN.** Sverige ska åter vara en aktiv nation i FN. Vi vill med kraft driva den svenska kandidaturen till FN:s säkerhetsråd. Vi ska delta i fler FN-ledda fredsinsatser. Sveriges bistånd ska fortsatt vara 1 procent av BNI.
- **Försvaret av Sverige börjar i Sverige – nej till svenskt medlemskap i Nato.** Den militära alliansfriheten ger handlingsfrihet och ökar säkerheten i vår omvärld. Men gemensam säkerhet och krishantering måste också byggas i samarbete med andra. Det svenska försvaret och dess folkliga förankring ska stärkas.
- **Tydlig politik i EU för fler jobb, löntagarnas rättigheter och fred.** EU ska göra mer än i dag för utbildning och jobb. Vi vill stärka och bevaka löntagarnas rättigheter. EU:s krishantering måste utvecklas såväl globalt som i EU:s närområden.

- **Stärka demokratisk utveckling i EU:s närområde.** Alla Europas länder har rätt att söka medlemskap i EU. Sverige och EU har ett ansvar att stödja Ukraina i arbetet mot korruption och för demokrati. Rysslands destabilisering av Ukraina måste motverkas.

- **Bidra till en hållbar fred i Mellanöstern.** Israel måste avbryta sin ockupation och häva blockaden av Gaza. Våldet, terrorn och dödandet måste få ett slut. Alla parter måste respektera internationell rätt. Vi vill se en tvåstatslösning där Israel och Palestina kan leva sida vid sida inom säkra och erkända gränser. Bosättningarna hindrar en sådan lösning och måste upphöra. Sverige ska erkänna staten Palestina.

- **Utveckla det internationella jämställdhetsarbetet.** Sverige ska både vara ett föregångsland i arbetet för kvinnors rättigheter och aktivt driva de globala jämställdhetsfrågorna.

- **Driva på för ett ambitiöst globalt klimatavtal 2015.** Vår generation måste ta ansvar. Målet måste vara att hejda temperaturökningen under 2 grader. Sverige och EU måste gå före och minska sina utsläpp. Vi vill att EU tar tre bindande mål; att till 2030 ha minskat utsläppen av växthusgaser med 50% jämfört med 1990, att öka andelen förnybar energi till minst 40 %, samt att öka energi-effektiviseringen.

Socialdemokraterna
FRAMTIDSPARTIET

Socialdemokraterna

FRAMTIDSPARTIET